

TRANSLATIONS 1

INTRODUCTION
ARAMAIC "TARGUMIM"

The Tanakh has been translated into just about every known human language. However, we shall concern ourselves here only with those translations that are either particularly Jewish in origin or that bear directly on the way Jews read and interpret the Tanakh. Specifically, we shall survey the earliest Aramaic translations, called *targumim*; the equally venerable Greek translation known as the *Septuagint* and its Latin derivative, the *Vulgate*; the tenth-century Arabic translation (*Tafsir*) of Se`adyah Gaon; the King James Version, and some more contemporary English translations.

WHY TRANSLATE?

Nehemiah 13

כג גם בַּיָּמִים הֵהֵם, רָאִיתִי אֶת-הַיְהוּדִים
הַשִּׁיבוּ נָשִׁים אַשְׁדּוּדִיּוֹת (אַשְׁדּוּדִיּוֹת),
עַמּוֹנִיּוֹת (עַמּוֹנִיּוֹת), מוֹאָבִיּוֹת.

23 In those days also saw I the Jews that had married women of Ashdod, of Ammon, and of Moab;

כד וּבְנֵיהֶם, חָצִי מְדַבֵּר אַשְׁדּוּדִית, וְאֵינָם
מְכִירִים, לְדַבֵּר יְהוּדִית--וְכֹלְשׁוֹן, עִם וְעִם.

24 and their children spoke half in the speech of Ashdod, and **could not speak in the Jews' language,** but according to the language of each people.

מלכים ב י"ח

(כו) וַיֹּאמֶר אֶלְיָקִים בֶּן־חִלְקִיָּהוּ וְשִׁבְנָה וַיּוֹאֲח אֶל־רַב־שָׁקָה
דַּבְּרָנָא אֶל־עַבְדֶּיךָ אַרְמִית כִּי שְׁמַעִים אֲנַחְנוּ
וְאֶל־תִּדְבֹר עִמָּנוּ יְהוּדִית בְּאָזְנֵי הָעָם אֲשֶׁר עַל־הַחֹמָה:

Then Eliakim the son of Hilkiah, and Shebna, and Joah said to Rab-shakeh, "Please speak to your servants in **Aramaic** for we understand it; and do not speak to us in Judean, in the hearing of the people on the wall."

THE ARAMAIC *TARGUMIM*
ONKELOS
YONATAN
YERUSHALMI

BT MEGILLAH 3A

R. Yirmiyah (alt: R. Hiyya bar Abba) said:
Targum of the Torah was recited by Onkelos the Proselyte on the authority of Rabbi Eliezer and Rabbi Yehoshua. The Targum of the Prophets was recited by Yonatan ben Uziel on the authority of Haggai, Zechariah, and Malachi, [whereupon] the Land of Israel shuddered in an area of four hundred parsangs by four hundred parsangs. A heavenly voice proclaimed: Who is this who revealed my mysteries to mortal men? Yonatan ben Uziel arose and said: I am the one who revealed your mysteries to mortal men. Be it clearly known before You that I did not do so for personal honor, nor for family honor, but for Your honor, so that controversies should not increase in Israel. He also sought to reveal the Targum of the Writings, but a heavenly voice called out: "Enough!" Why so? Because they contain [allusions to] the messianic end.

ואמר רבי ירמיה, ואיתימא רבי חייא בר אבא: תרגום של תורה – אונקלוס הגר אמרו מפי רבי אליעזר ורבי יהושע.
תרגום של נביאים – יונתן בן עוזיאל אמרו מפי חגי, זכריה ומלאכי, ונזדעזעה ארץ ישראל ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה. יצתה בת קול ואמרה: מי הוא זה שגילה סתרי לבני אדם?
עמד יונתן בן עוזיאל על רגליו ואמר: אני הוא שגיליתי סתריך לבני אדם; גלוי וידוע לפניך שלא לכבודי עשיתי, ולא לכבוד בית אבא, אלא לכבודך עשיתי, שלא ירבו מחלוקת בישראל. ועוד ביקש לגלות תרגום של כתובים; יצתה בת קול ואמרה לו: דייך! מאי טעמא? משום דאית ביה קץ משיח.

But was the Targum of Torah actually recited by Onkelos the Proselyte? Was it not said of the verse: "They read [aloud] in the scroll of the divine Torah; they explained it, rendered its sense and understood the lection" (Nehemiah 8:8): "They read [aloud] in the scroll of the divine Torah" refers to the [consonantal] text. "They explained it" refers to the Targum. "Rendered its sense" refers to the [division into] verses. "They understood the lection" refers to the [punctuation]; others say [it refers to] the *masoret* [tradition of correct reading]!

- Rather, [the original Targum] was forgotten and [Onkelos] restored it.
- Why did [the Land of Israel] shudder over [the translation of] the Prophets but not over [the translation of] the Torah?

The Torah is transparent, while the Prophets are partly transparent and partly opaque.

ותרגום של תורה, אונקלוס הגר אמרו?
והא אמר רב איקא בר אבין, אמר רב
חננאל, אמר רב: מאי דכתיב (נחמיה ח',
ח'): "ויקראו בספר תורת האלהים מפורש
ושום שכל ויבינו במקרא"? "ויקראו בספר
תורת האלהים" – זה מקרא. "מפורש" – זה
תרגום. "ושום שכל" – אלו הפסוקין.
"ויבינו במקרא" – אלו פסקי טעמים,
ואמרי לה: אלו המסורת.

- שכחום וחזרו ויסדום.
- מאי שנא דאורייתא – לא אזדעזעה,
ואדנביאי – אזדעזעה?
דאורייתא מיפרשא מילתא, דנביאי איכא
מילי דמיפרשן ואיכא מילי דמסתמן.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת מגילה פרק א

PT MEGILLAH 1:9

• רבי ירמיה בשם רבי חייה בר בא:

• תירגם עקילס הגר התורה לפני רבי אליעזר ולפני רבי יהושע

• וקילסו אותו ואמרו לו [תהילים מה ג] "יפיפית מבני אדם."

R. Yirmiyah [said] in the name of R. Hiya bar [Ab]Ba:

Achilles the proselyte translated the Torah before R. Eliezer and R. Yehoshua.

They praised him saying: "Your beauty exceeds all men" (Ps. 45:3).

תלמוד בבלי מסכת מגילה דף ט עמוד ב

R. SIMEON B. GAMALIEL SAYS THAT BOOKS [OF THE SCRIPTURE] ALSO ARE PERMITTED TO BE WRITTEN ONLY IN GREEK. R. Abbahu said in the name of R. Johanan: The halachah follows R. Simeon b. Gamaliel. R. Johanan further said: What is the reason of R. Simeon b. Gamaliel? Scripture says, "God enlarge Japheth, and he shall dwell in the tents of Shem." [This means] that the words of Japheth shall be in the tents of Shem. But why not say [the words of] Gomer and Magog? — R. Hiyya b. Abba replied: The real reason is because it is written, Let God enlarge [yaft] Japheth: implying, let the chief beauty [yafyuth] of Japheth be in the tents of Shem.

רבן שמעון בן גמליאל אומר:
אף בספרים לא התירו שיכתבו
אלא יונית. אמר רבי אבהו אמר
רבי יוחנן: הלכה כרבן שמעון
בן גמליאל. ואמר רבי יוחנן:
מאי טעמא דרבן שמעון בן
גמליאל? אמר קרא "יפת
אלהים ליפת וישכן באהלי שם"
- דבריו של יפת יהיו באהלי
שם. - ואימא גומר ומגוג! אמר
רבי חייא בר אבא: היינו טעמא
דכתיב "יפת אלהים ליפת" -
יפיותו של יפת יהא באהלי שם.

*THE “RISALAH” (LETTER) OF
YEHUDAH IBN QURAYSH
(KAIROUAN, 9TH CENTURY)*

I see that you have stopped following the custom of reading the Aramaic Targum in your synagogues and, in rejecting it, have yielded to the ignorant among you, who claim not to need it and to know the whole of the Hebrew without it, to the point that some men from among you have told me that they have never read the Targum of the Pentateuch nor of the Prophets.

Yet, the Targum is something that your predecessors never abandoned, nor did your forebears refuse it, nor did your sages stop teaching it, nor could the earliest among you do without it, nor were your fathers ignorant of its benefit, nor did those who came before you neglect it in Iraq [Babylonia], Egypt, [North] Africa, or Andalusia [Spain].

Anthropomorphism of God in the Torah (outorah.org)

Onkelos was a convert who translated the Torah into Aramaic based on the way it was taught by Rabbi Eliezer and Rabbi Yehoshua. His explanation is considered so indispensable that the Sages of the Talmud instituted that it should be reviewed weekly by every Jew, alongside that week's Torah portion (Brachos 8a). One of the main features of Onkelos' translation is that he eschews anthropomorphisms. [1, 27] Where the text of the Torah suggests corporeality on the part of God, Onkelos translates in such a way that would remove the possibility of misunderstanding. So when the Torah says "God came down" ([Exodus 16:20](#)), Onkelos renders it "God manifested Himself." When the Torah says "And God heard," Onkelos translates it as "It was heard before God." The Rambam praises Onkelos for this.

On rare occasion, Onkelos leaves the Torah's anthropomorphisms intact. When he does this, he has good reason, based on a given verse's context. By way of example, the Rambam gives us [Genesis 46:4](#), "I will go down with you to Egypt." There, the Torah is relating what Yaakov heard in his vision, not something that God actually does in the narrative. Actions attributed to God - like "God descended upon Mount Sinai" ([Exodus 19:20](#)) do have their anthropomorphisms removed. (The Rambam provides a potential second reason for the anthropomorphism being left in [Genesis 46:4](#). It's possible that the "I" in "I will go down with you" refers not to God but to the angel who delivered God's message to Yaakov.

בראשית א

(ב) וְהָאָרֶץ הַיְתָה תְהוֹ וְבְהוֹ וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם
וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֵף עַל פְּנֵי הַמַּיִם :

The earth was a vacant void, darkness was on the surface of the deep, and a **Heavenly wind** was moving over the surface of the waters. (OJPS)

תרגום אונקלוס בראשית א:ב'

וְאֶרֶץ הָיְתָה צְדִיָּא וְרִיקְנִיָּא וְחֹשׁוּכָא עַל אַפֵּי תְהוֹמָא וְרוּחָא מִן קֳדָם יי
מְנַשְׁבָּא עַל אַפֵּי מַיָּא.

And the earth was waste and empty, and darkness was upon the face of the abyss; and **a wind from before the Lord** blew upon the face of the waters.

שמות י"ד (לא)

וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת־הַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה ה' בְּמִצְרַיִם
וַיֵּירָאוּ הָעָם אֶת־ה' וַיֹּאמְרוּ בְּה' וַיִּשְׁמְעוּ עֲבָדָיו:

Israel saw the great work which Hashem did to the Egyptians, and the people feared Hashem; and they believed in Hashem, and in his servant Moshe.

תרגום אונקלוס שמות י"ד:ל"א

וַחֲזָא יִשְׂרָאֵל ית גבורת ידא רבִּתָּא דַּעֲבָד ִּי בְּמִצְרַיִם וּדְחִילוֹ עִמָּא מִן קִדְּם ִּי
וְהִימִינוּ בְּמִימְרָא דִּי וּבְנְבִיאוֹת מִשֶּׁה עֲבָדֵיהּ.

And Israel saw the Power of the Great Hand which the Lord had made (to appear) in Mizraim; and the people feared before the Lord, and believed in the Word of the Lord, and in the prophetic (work) of Moshe His servant.

שמות כ"ה

(ח) וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם:

LET THEM MAKE ME A SANCTUARY THAT
I MAY DWELL AMONG THEM.

תרגום אונקלוס שמות כ"ה:ח'

וַיַּעֲבֹדוּן קִדְמֵי מִקְדָּשׁ וְאֲשָׁרֵי שְׁכִינְתִּי בִינֵיהוֹן.

And they shall make before me a Sanctuary
And I will place My Presence among them.

TARGUM YERUSHALMI (AKA: YONATAN)

- The *targum* attributed to Onkelos originated in Babylonia, as reflected in its use of Babylonian Aramaic vocabulary and grammar. At a comparable point in time, there were other *targumim* circulating in the Land of Israel utilizing Palestinian Aramaic and reflecting different, diverse understandings of Scripture.
- These Aramaic *targumim* were not limited to the Torah but covered the entire Tanakh. Just as the Talmud of the Land of Israel was called the “*Talmud Yerushalmi*,” a *targum* of the Land of Israel was called “*Targum Yerushalmi*,” and abbreviated “ת״י” (T”Y).
- On account of the Babylonian tradition of an Aramaic translation of the Bible attributed to Yonatan ben Uziel, one of these Land of Israel *targumim* of the Torah was misidentified (probably by an early printer) as *Targum Yonatan* (“ת״י”), as was a similar Land of Israel *targum* of the Writings. Indeed, over time, additional Yerushalmi *targumim* came to light and some Torah editions incorporated them as well.

תשובות הגאונים הרכבי (טו)

Regarding your question of who [first] recited the *targum* of the Land of Israel:

It was recited during the time of the early sages, such as Rabbi Ami and Rabbi Asi... or perhaps during the time of the later sages, such as Rabbi Abba and Rabbi Ḥanina.

It must be as important as our own *targum* [of Onkelos], for were it not so, it would not have been recited before such giants of the past.

ותרגום ארץ ישראל, ששאלת משום מי נאמר?

מימות חכמים הראשונים נאמר, כמו רבי אמי ורבי אסי ורבי אלעאי ורבי אבון ורבי אבא ורבי יצחק נפחא, או אפילו רבי אבא ורבי חנינא האחרונים, שהיו בימי רב אשי.

גם הוא כתרגום דילן חשוב, שאילולי כן לא היה נאמר בפני איתני עולם כאלה.

בראשית כא (כא) וַיָּשָׁב בְּמִדְבַּר פָּאֲרָן וַתִּקַּח-לוֹ אִמּוֹ אִשָּׁה
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:

HE [ISHMAEL] DWELLED IN THE WILDERNESS OF
PARAN, AND HIS MOTHER TOOK A WIFE FOR HIM
FROM THE LAND OF EGYPT.

And he dwelt in the wilderness of Paran, and married **Adisha**, but divorced her. And his mother took **Fatima**, a woman from the land of Egypt, to be his wife.

תרגום ירושלמי (יונתן) בראשית כ"א:כ"א

ויתב במדברא דפארן ונסיב איתא
ית **עדישא**, ותרכה, ונסיבת ליה
אימיה ית **פטימא**, אתתא מארעא
דמצרים.

תלמוד בבלי מסכת מגילה דף כא עמוד ב

- תנו רבנן: בתורה אחד קורא ואחד מתרגם, ובלבד שלא יהא אחד קורא ושנים מתרגמין.
 - ובנביא אחד קורא ושנים מתרגמין, ובלבד שלא יהו שנים קורין ושנים מתרגמין.
 - ובהלל ובמגילה - אפילו עשרה קורין ועשרה מתרגמין. מאי טעמא? כיון דחביבה - יהבי דעתייהו ושמעי.
 - Our Rabbis taught: As regards the Torah, one reads and one translates, and in no case must one read and two translate [together]. As regards the Prophets, one reads and two may translate, but in no case may two read and two translate. As regards Hallel and the Megillah, even ten may read [and ten may translate]. What is the reason? Since the people like it, they pay attention and hear.
 - רש"י ועשרה מתרגמין - לא גרסינן, שאין תרגום בכתובים.
- We do not read "ten translate," because there is no Targum to the K'tuvim.
- תוספות - רש"י מוחק מתרגמין לפי שאין מתרגמין תרגום בכתובים. ובחנם מחקו דודאי יש תרגום, אבל לא עשאו יהונתן אלא מימי התנאים נעשה.
- Rashi emended it unnecessarily. There is surely a Targum, but it is not Yonatan's but tannaitic.

תרגום כתובים שיר השירים א:א

Songs and praises which Solomon the prophet, king of Israel, spoke by the Spirit of Prophecy before the Lord of all the World.

Ten songs were spoken in this world, this song being the best of them all.

שִׁירֵיִן וְתוֹשְׁבָחַן דִּי אֱמַר שְׁלֹמֹה נְבִיא
מֶלֶכָא דִּישְׂרָאֵל בְּרוּחַ נְבוּאָה קָדָם רַבּוֹן
כָּל עֲלָמָא יי.

עֲסַרְתִּי שִׁירְתָא אֲתֶאֱמְרוּ בְּעֲלָמָא הַדִּין
שִׁירָא דִּין מְשׁוּבַח מִן כּוּלְהוֹן.

שנים מקרא, ואחד תרגום

• תלמוד בבלי מסכת מגילה דף כא עמוד ב

• תנו רבנן: בתורה אחד קורא ואחד מתרגם, ובלבד שלא יהא אחד קורא ושנים מתרגמין. ובנביא אחד קורא ושנים מתרגמין, ובלבד שלא יהו שנים קורין ושנים מתרגמין.

• The rabbis taught: Torah is read by one reader and one translator. One may read, but two may not translate. In the Prophets, one may read while two translate, providing there are not two readers and two translators.

• רש"י מסכת מגילה דף כא עמוד ב

• ובנביא אפילו אחד קורא ושנים מתרגמין - שהתרגום אינו אלא להשמיע לנשים ועמי הארץ שאינן מכירין בלשון הקודש, והתרגום הוא לעז הבבליים. ובתרגום של תורה צריכין אנו לחזור שיהו מבינין את המצות, אבל בשל נביאים לא קפדי עלייהו כולי האי.

• Because the Targum is intended only for women and the uneducated who do not understand Hebrew, and it is in Aramaic [Babylonian]. The Torah must be translated to comprehend the laws, but Prophets does not require such concern.

KIDDUSHIN 49A

Rabbi Yehudah said: One who translates a verse literally is a charlatan, yet one who adds to [the literal sense] curses and blasphemes.

“Blasphemes.” Ridiculing God [by] altering His words. Whatever Onkelos adds, however, was not of his own discretion but part of the revelation at Sinai that was forgotten and he subsequently reintroduced...

והתניא: רבי יהודה אומר:
המתרגם פסוק כצורתו – הרי זה
בדאי,

והמוסיף עליו – הרי זה מחרף
ומגדף!

“הרי זה מחרף.” מבזה את המקום, משנה
את דבריו. ואונקלוס כשהוסיף לא מדעתו
הוסיף, שהרי בסיני ניתן, אלא שנשתכח
וחזר וייסדו...